

Museums - Tidende

STAVANGER MUSEUM 09 MARS 1998
Biblioteket

INFORMASJONSAVIS FOR STAVANGER MUSEUM. NR. 11 MARS 1998 8. ÅRGANG

BEST PÅ MUSEUM...

Stavanger Museum opplever gang på gang at enkeltpersoner eller foreninger står fram offentlig med forslag og krav om at enkelte av museets gjenstander skal tilbakeføres til sitt opprinnelige miljø. Som regel er det de eldste og mest verdifulle gjenstandene i museets varetekt det gjelder. Det siste året har vi hatt tre slike saker: Årdalskrusifiket, Erling Skjalgssons minnekors og bispekåpen fra Domkirken. Slike forslag får alltid god mediadekning fordi man her aner en delikat konflikt mellom museet og grasrota.

Det er ikke vanskelig å forstå tankegangen til dem som kommer med slike forslag – tilsynelatende kan synspunktene virke fornuftige. Vi som har museumsfaget som yrke, vet imidlertid hvor tålegrensen for slike gjenstander

går. Minnekorset ble i sin tid flyttet inn på museet nettopp for å beskytte det mot ytterligere forvitring. Skulle det igjen bli utsatt for vind og vær ville nok de siste rester av runer med tiden forsvinne. Både Årdalskrusifiket og bispekåpen er sarte gjenstander som krever jevn temperatur og fuktighet og som må beskyttes mot det ultrafiolette lyset som over tid bryter ned fargene.

Dette vet selvsagt ikke folk flest, så her har vi museumsfolk en pedagogisk utfordring. For selv om det enkelte ganger kunne være en fristende tanke å føre slike kulturhistoriske skatter tilbake, så har de det som regel best på museum.

Ove Magnus Bore

INNKALLING TIL ÅRSMØTE

Stavanger Museums venneforening innkaller med dette til
ÅRSMØTE PÅ LEDAAL, TORSDAG 12. MARS KL. 19.00.

Agenda:

1. Valg av møteleder
2. Styrets årsmelding for 1997
3. Foreningens regnskap
4. Valg. De som er på valg er:
Leder, to styremedlemmer for to år og to vararepresentanter for ett år til i foreningens styre. To medlemmer til Stavanger Museums direksjon med personlige varamenn i to år. Revisor og valgkomite.

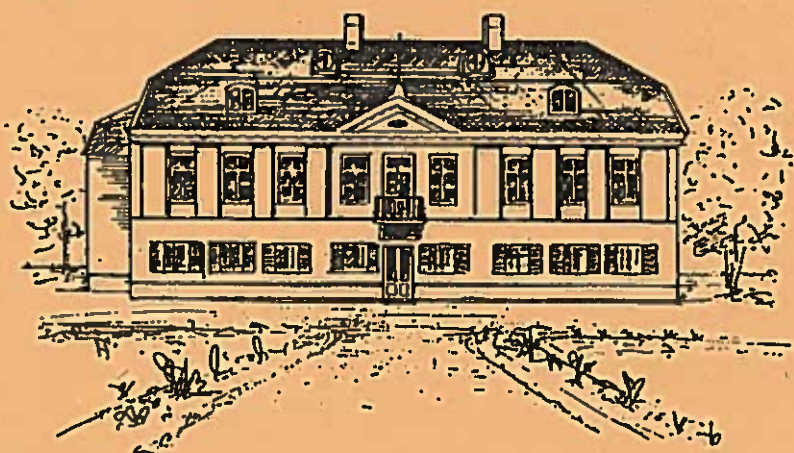
Årsmelding og regnskap kan fås ved henvendelse til Stavanger Museum.

Aftenens foredrag: Lars Vaage: "Legekunsten i Sagatiden."

Etter årsmøtet vil det være selskapeleg samvær med enkel servering. På grunn av begrenset plass, ønsker vi at man melder seg på til Rune Helgø, tlf 51 53 12 19 eller faks 51 53 12 24 innen 9. mars. Vennligst oppgi eget telefonnr. Serveringen koster kr. 50,- pr. person. Unngå veksling. Vi beklager at denne innkallingen kommer noe sent. Dette skyldes tekniske problemer i Museums Tidendes redaksjon.

Styret

NB! Innkalling skjer kun på denne måten.

ÅRETS JUBILANT: "ANNA" AF SAND FYLLER 150

Stavanger Sjøfartsmuseums jakt "Anna" af Sand fyller 150 år i år. Hun må være et av Europas aller eldste, flytende fartøyer og er utvilsomt et av de mest verdifulle kulturminnene fra 1800-tallets kystnorge. Hun er forholdsvis liten, bare 50 fot lang, men for øvrig en helt typisk representant for den store flåten av seildrevne fraktesfartøyer på Sør-Vestlandet. Jaktene bandt bygdene sammen og førte all slags varer til og fra nærmeste by. Rundt midten av forrige århundre ble det bygd ekstra mange av dem til transport av de enorme matmengdene som vårsildfiskeriene kastet av seg. Jaktene førte fersk sild fra fiskefeltene og inn til saltebuene på land, og de seilte til Østersjøen søkklastede med saltsild i tønner.

"Anna" ble bygd i Sunnhordland eller Hardanger i 1848, men ble sjøsatt under et annet navn: "Haabet". Omkring 1860 kom hun til Ryfylke og tilhørte etter hvert flere eiere langs Sandsfjorden. Etter nesten 50 års tjeneste måtte eieren, handelsmann Torger Bjørnsen i Marvik, sette henne på land for en omfattende reparasjon. Da fartøyet ble sjøsatt igjen i 1896, omdøpte han skuta etter kona si. Like etterpå ble "Anna" solgt til Sand i Ryfylke og fikk tilnavnet "af Sand" for å skille henne fra andre jakter med samme navn.

"Anna" tilhørte familien Eide på Sand i mer enn 70 år. I 1924 fikk hun innsatt motor og det ble bygd styrehus på akterdekket. Hun gikk for det meste i fraktfart med ved og jordbruksprodukter til Stavanger og med "byvarer" tilbake til bygdene i Ryfylke. I 1960-årene ble hun imidlertid liggende mer og mer i opplagsbøyene. Lastebiler og hurtiggående fartøyer hadde overtatt godstransporten på fjordene.

Etter at to engelskmenn hadde kjøpt henne i 1968 og forgjeves forsøkt å seile henne over Nordsjøen, havnet hun på auksjon i Stavanger. Da fantes det heldigvis noen få entusiaster som forsto at et uerstattelig kulturminne kunne forsvinne ut av distriktet og landet. Skipsreder Kaspar Nilsen fikk overbevist sin gode venn og kollega, Torolf Smedvig, om at han burde ta affære. Smedvig kjøpte "Anna" og fikk henne restaurert, i prinsippet tilbake til den stand hun hadde hatt etter ombyggingen i 1896.

I 1973 ble "Anna" af Sand gitt som gave til Stavanger Sjøfartsmuseum. Siden da har hun seilt på Ryfylkefjordene og langs Rogalandskysten hver sommer. Hun har også blitt berømt for flere av sine utenriksseilas i representasjon for Stavanger by, Rogaland fylke og for Utenriksdepartementet. I Sjøfartsmuseets eie har "Anna" besøkt 13 europeiske land.

Mest kjent er nok de to historiske seilasene, med saltsild til Baltikum og med klippfisk til Nord-Spania. Sommeren 1990 lastet vi henne med en symbolsk last av saltet sild i tretønner, pakket og tilberedt slik det ble gjort på 1800-tallet, og fulgte i kjølvannet av de mange sildeskutene 150 år tidligere. "Anna" besøkte de viktigste mottakshavnene på østkysten av Østersjøen fra Gdansk i sør til St. Petersburg i nord og mannskapet overrakte ei tønne sild som gave til hver by. Spesielt i de baltiske landene fikk vi en fantastisk oppmerksomhet, midt i en svært vanskelig politisk situasjon.

Sommeren 1995 seilte vi "Anna" med klippfisk til San Sebastian. Torsken var fisket på Lofoten og tørket på klippfiskbergene i Kristiansund. Også denne gang var ideen å formidle gamle handelsveier og markere historiske kontakter. De brunbarkede seilene og det ærverdige fartøyet vakte stor oppsikt i et distrikt som fortsatt importerer store mengder norsk klippfisk.

"Anna" seiles av et frivillig og ulønnet mannskap med høy maritim kompetanse og et brennende engasjement for å formidle kunnskap om vår lokale kystkultur. Både rederiet, Stavanger Sjøfartsmuseum, og alle mann arbeider nå med å planlegge jubileumsfeiringen. Den skal innledes med "Anna"-dag i Vågen 14. juni. Det største tiltaket blir en jubileumsseilas i to etapper:

Sesongen skal innledes på Sand i helgen 8.-10. mai. I indre Ryfylke er det fortsatt mange som har et nært forhold til "Anna" fra den tid hun hørte hjemme der. I samarbeid med bl.a. Ryfylkemuseet vil vi holde åpent skip og invitere gjester om bord. Forventningene til et slikt besøk er ekstra store i år etter at Ryfylkemuseet har kjøpt hjem den 130 år gamle jakten "Brødrene" som vil bli et "søsterskip" til "Anna".

Hoveddelen av jubileumsseilasen skal gå nordover, helt til Smøla. Vi starter med å besøke Skudeshavn i begynnelsen av juli og vil deretter anløpe en rekke kystkulturarrangementer og kystkultursentra langs kysten. Blant annet har vi opprettet kontakt med Ålesund by som også fyller 150 år i år, og vi vil selvfølgelig besøke Nordmøre Museum i Kristiansund som forsynte oss med klippfisk da vi seilte til Spania. I havnene vil vi presentere en jubileumsutstilling og invitere publikum om bord.

Vårpussen starter om få uker. Den 150 år gamle damen skal selvfølgelig være ship shape til jubileet.

Harald Hamre

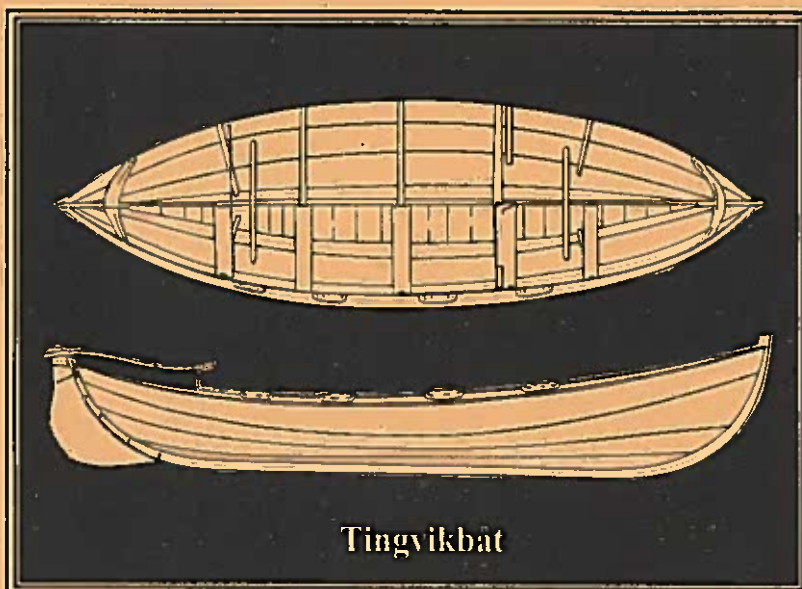
PROSJEKTET "ROGALANDSBÅTER"

Stavanger Sjøfartsmuseum har startet prosjektet "Rogalandsbåter". Formålet er å dokumentere og formidle båter, båtbygging og båtbruk i Rogaland. I denne sammenheng er fylket vårt dessverre en "hvit flekk" på norgeskartet. Vi har foreløpig avgrenset temaet til å omfatte åpne bruksbåter av tre. Prosjektet vil gå over mange år og bestå av følgende deler:

1. **Framskaffe oversikt over bestanden i fylket**
 - bruk av standardisert skjema for måltaking, foto, nøkkelopplysninger om bruk, opphav, eierforhold og lignende.
 - etablere database i samarbeid med institusjoner og organisasjoner
2. **Vurdere verneverdi**
 - med hensyn til type, alder, bruksområder, båtbygger og lignende
3. **Foreta utvalg for nærmere dokumentasjon**
4. **Detaljregistrering og forskning på utvalgte båter og båtbyggere**
5. **Utarbeide verneplan / foreslå sikringstiltak for utvalgte båter**
6. **Kopibygging av utvalgte typer**
7. **Utgå boka om "Rogalandsbåter"**

Takket være samarbeids- og sponsoravtalen med Saga Petroleum ASA har vi opparbeidet en startkapital som gjør oss i stand til å ta et slikt løft. Etnolog Bjørn Arild Ersland, som tidligere var leder av Hermetikkmuseet, er engasjert som prosjektleder på deltid.

25. mars skal vi arrangere kurs i praktisk oppmåling. Mer enn 30 båtfolk og museumskolleger fra hele fylket er invitert til Kystkultursamlinga i Tananger. Professor Arne Emil Christensen fra Universitetets Oldsaksamling vil veilede oss med sine erfaringer fra omfattende studier av norske båter.

Vi oppfordrer alle til å gi oss tips om gamle bruksbåter rundt omkring i fylket. Framdriften er fullstendig avhengig av at alle med interesse for kystkultur kjenner sin besøkelsestid. Vi lover å følge opp med jevnlige rapporter i Museums Tidende.

Harald Hamre

NY LEDER I SJØFARTSMUSEETS RÅD

Etter eget ønske gikk Jostein Haukali av som leder av Sjøfartsmuseets råd ved årsmøtet i februar. Som ny leder ble valgt Snorre Haukali.

Vi kjenner alle til Josteins imponerende innsats for å få i havn Cutty Sark Tall Ships' Races, og vi er svært takknemlige for det arbeidet han la ned for Sjøfartsmuseet i denne travle perioden. Vi ønsker lykke til med pensjonisttilværelsen i Norge og i Spania og takker for samarbeidet.

Snorre Haukali har i en årrekke vært fast mannskap på "Wyvern" og har således godt kjennskap til flere av Sjøfartsmuseets aktiviteter. Vi ønsker velkommen om bord som leder av Stavanger Sjøfartsmuseum råd og ser fram til et spennende samarbeid.

Randi Skotheim

"STAVANGER TALL SHIPS" PÅ VANDRING

De av våre lesere som ikke fikk besøkt utstillingen "Stavanger Tall Ships" i sommer har nå anledning til å se den andre steder i fylket. Etter visning på Sjøfartsmuseet har den vært tilbudt alle Rogalands kommuner, og har foreløpig vært vist på Sand i januar og på Rennesøy i februar. Senere står andre kommuner for tur, bl.a. vil den bli presentert i Skudeneshavn under "Vikingfestivalen" i juni og "Skudefestivalen" i juli. Vi har også innledet samarbeid med nasjonalmuseet på Færøyene for en eventuell visning der.

Utstillingen består av malerier fra Sjøfartsmuseets rikholdige samling av skipsportretter fra seilskutenes storhetstid. Den ble produsert i forbindelse med Cutty Sark Tall Ships' Race og presenterer noen av Stavangers største og flotteste "tall ships".

Til utstillingen er det laget en påkostet katalog som gjengir 25 skipsportretter i fargestrykk. Katalogen presenterer videre skutemaleriet som genre, skutemalerne og skipsportrettet som historisk kilde. Katalogen har vært svært populær blant vårt publikum, ikke minst fordi den har både norsk og engelsk tekst. Den kan fremdeles kjøpes hos oss for kr. 50,-.

Randi Skotheim

Nytt ansikt på Stavanger Museum

Stavanger Museum har fått gjestebesøk av Arne Fjellheim, som leier kontor her. Han er utdannet ferskvannshiolog ved Zoologisk Museum, Universitet i Bergen. Arbeidet hans de siste tyve år har først og fremst vært knyttet til miljøforskning i ferskvann, med vekt på laksefisk, innlandsfisk og hvirvelløse dyr. Han er i dag knyttet til UNIFOB - Stiftelsen Universitetsforskning, Bergen, som driver med oppdragsforskning. Fagmiljøet ved zoologisk avdeling vil bli styrket ved hans nærvær på museet.

Ansvarlig red: Ove Magnus Bore

Redaksjon: Anne Tove Austbø og Heidi Løge Birkeland

museums stafetten

MARS

Søndag 1 mars
% Stavanger Museum kl 11-16
Familiesøndag med mange aktiviteter.
Sted: Muségt. 16
Norsk Hermetikkmuseum kl 11-16
Royking av brisling og bytting av iddisar.
Sted: Øvre Strandgate 88 A

Søndag 8 mars
% Norsk Telemuseum kl 12-15
Telegrafvæsenets conditionerede kvinner - Kvinnedagen markeres med fotoutstilling og foredrag om kvinner i Telegrafvæsenet
Sted: Dronningensgate 12

Søndag 22 mars
% Arkeologisk museum i Stavanger
Familiesøndag med mange aktiviteter.
Museet har åpent kl 11-16
Sted: Peder Klowsgt. 30A
Kammerkonsert på Ledaal kl 13
Sted: Elganesveien 45

Søndag 29 mars
% Norsk Grafisk Museum kl 11-16
Omvisning og demonstrasjon. Diverse aktiviteter.
Sted: Sandvåg 24, Bjerkstedkaien
Norsk Telemuseum kl 12-15
Telefonverksted for barn - skru fra hverandre og sett sammen en gammel telefon.
Sted: Dronningensgate 12
Stavanger Sjøfartsmuseum kl 13
- I kjølvann av SELADON - Lysbildekåseri ved Gjert Melling.
Sted: Nedre Strandgt. 17&19
Vektermuseet i Valberglårnet kl 12-15
Orientering om låmet og vekterne. Fargebok - Vekteren i Gamle Dager - for barna.
Sted: Valbergløt 4

APRIL

Søndag 5 april
% Norsk Hermetikkmuseum kl 11-16
Aktivitetsdag
Royking av brisling og bytting av iddisar.
Sted: Øvre Strandgt. 88A

Søndag 19 april
% Rogaland Kunstmuseum fra kl 12
Hertervig for hele familien. Omvisning og film
Sted: Tjensvoll 6 (Mosvannsparken)

Søndag 26 april
% Norsk Telemuseum - Stavanger kl 11-16
Telefonstolepakkning - prøv en fullg arbeidsplass
Aldersgrense 7 år
Sted: Dronningensgt. 12, gårdsplassen
Norsk Grafisk Museum kl 11-16
Omvisning/demonstrasjon, div. aktiviteter
Sted: Sandvåg 24, Bjerkstedkaien

MAI

Søndag 3 mai
% Norsk Hermetikkmuseum kl 11-16
Aktivitetsdag
Royking av brisling og bytting av iddisar.
Sted: Øvre Strandgt. 88A
Kammerkonsert på Ledaal
Sted: Elganesveien 45

Søndag 10 mai
% Jernaldager kl 12-16
Aktivitetsdag for hele familien. Søndagsmiddag på jernaldervis.
Sted: Jernaldageren på Ullandhaug

JUNI

Søndag 7 juni
% Engøyholmens dag kl 11-16
Familiearrangement. Veteranbåtsamling. Utstilling og demonstrasjoner. Aktiviteter for barn. Spisepålegg deltar. Besøk til Marlene Riiberg, verftet på Natvigs Minde. Omvisning og aktiviteter. Lapper og slubord.
Sted: Engøyholmen. Kontinuerlig transport fra Oyane handel, og fra Strandkaien hver hele time.
Norsk Hermetikkmuseum kl. 11-16
Royking av brisling og bytting av iddisar.
Sted: Øvre Strandgate 88 A

Søndag 14 juni
% Stavanger Sjøfartsmuseum kl 12-16
Jakt - Anna at Sand - 150 år. Åpent skip.
Sted: Nedre Strandgt. 17&19 og Strandkaien

A-post

Avsender: Stavanger Museum
Muségaten 16
N-4005 Stavanger